

Sygn. akt I ACa 756/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Edyta Jefimko (spr.)

Sędziowie: SA Ewa Kaniok

SA Przemysław Kurzawa

Protokolant: Protokolant sądowy Sylwia Andrasik

po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) W.

przeciwko R. M.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego R. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 lutego 2015 r., sygn. akt I C 918/12

I. oddała apelację;

II. zasądza od R. M. na rzecz (...) W. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Ewa Kaniok Edyta Jefimko Przemysław Kurzawa

I ACa 756/16

UZASADNIENIE

Powód (...) W. wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych: (...) sp. jawnej z siedzibą w W., R. M. i B. T. (1) kwoty 77 217,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, wskazując jako podstawę faktyczną powództwa fakt zajmowania przez pozwaną spółkę jawną lokalu użytkowego przy ul. (...) w W. na podstawie umowy najmu, która wobec niewywiązywania się najemcy z zobowiązań została wypowiedziana. Pozwana spółka wydała powodowi lokal w dniu 8 listopada 2011 r. nie uiszczając w okresie od 3 listopada 2010 r. do dnia zwrotu lokalu odszkodowania, dlatego powód domagał się odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu w tym okresie, które obejmowało wynagrodzenie w wysokości dotychczasowego czynszu najmu oraz opłaty za media, wynikające z wystawionych faktur. Dochodzone pozwem roszczenie obejmowało kwotę 65 733,34 zł należności głównej oraz 11 483,68 zł. odsetek ustawowych. Jako podstawę prawną odpowiedzialności wspólników spółki jawnej powołano art. 22 § 2 k.s.h. w zw. z art. 31 k.s.h.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 15 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił w całości żądanie pozwu i orzekł o kosztach procesu.

Skuteczny sprzeciw od nakazu zapłaty złożyli pozwani R. M. i B. T. (1). Natomiast sprzeciw, który złożyła (...) sp. jawna z siedzibą w W. został odrzucony.

W złożonych przez B. T. (1) i R. M. sprzeciwach skarżący domagali się oddalenia powództwa w całości z uwagi na brak legitymacji biernej oraz zasądzenia kosztów procesu w kwocie 2 400 zł, zarzucając również niewykazanie przez powoda wysokości roszczenia, brak jego wymagalności, a nadto wskazując, że roszczenie nie dotyczy współników spółki jawnej. Również następcy prawni zmarłej w toku procesu pozwanej B. T. (1) wnosili o oddalenie powództwa.

Postanowieniem z dnia 21 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanych P. K. i Ł. B.. Pozwany Ł. B. w odpowiedzi na pozew z dnia 7 maja 2014 r. wniósł o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu, podnosząc, iż nie jest współnikiem spółki jawnej, ponieważ w dniu 1 lutego 2011 r. skierował do sądu rejestrowego pismo zawierające informację o wystąpieniu ze spółki oraz zgłaszając zarzut przedawnienia roszczeń w oparciu o treść art. 677 k.c. Natomiast pozwany P. K. nie złożył odpowiedzi na pozew, jak i nie stawił się na rozprawę.

Pismem z dnia 4 kwietnia 2014 r. powód sprecyzował powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od (...) sp. jawnej z siedzibą w W., R. M., K. T., B. O., P. K. i Ł. B. solidarnie na rzecz powoda kwoty 23 821,81 zł. za okres od dnia 3 listopada 2011 r. do dnia 9 marca 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie od (...) sp. jawnej z siedzibą w W., K. T., B. O., P. K. i Ł. B. solidarnie na rzecz powoda kwoty 17 245,69 zł. za okres od dnia 10 marca 2011 r. do dnia 15 maja 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie od (...) sp. jawnej z siedzibą w W., P. K. i Ł. B. solidarnie na rzecz powoda kwoty 36 149,52 zł. za okres od dnia 13 maja 2011 roku do dnia 8 listopada 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, przy czym łączna kwota żądania nie uległa zmianie (77 217,02 zł.).

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2015 r., mającym charakter wyroku zaocznego w stosunku do P. K., Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. zasądził od pozwanego R. M. na rzecz powoda (...) W. kwotę 5 348,56 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 26 lipca 2012 r. do dnia zapłaty;

II. zasądził od pozwanego Ł. B. na rzecz powoda (...) W. kwotę 15 798,97 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 9 maja 2014 r. do dnia zapłaty;

III. zasądził od pozwanego P. K. na rzecz powoda (...) W. kwotę 65 733,34 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 14 czerwca 2014 r. do dnia zapłaty;

IV. ustalił, że odpowiedzialność pozwanych R. M., Ł. B. i P. K. jest solidarna pomiędzy pozwanymi i z odpowiedzialnością (...) spółka jawna z siedzibą w W. wynikającą z nakazu zapłaty z dnia 15 czerwca 2012 r. wydanego w sprawie o sygn. akt I Nc 152/12 do wysokości kwot określonych w pkt I, II i III;

V. w pozostałym zakresie oddalił powództwo;

VI. zasądził od pozwanego P. K. na rzecz powoda (...) W. kwotę 7 461 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu;

VII. wyrokowi w pkt III nadał rygor natychmiastowej wykonalności.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i wniosków.

Spółka jawna działająca pod firmą (...) sp. jawna z siedzibą w W. na podstawie umowy zawartej z powodem (...) W. była najemcą lokalu przy ul. (...) w W.. Umowa ta została wypowiedziana przez wynajmującego i w okresie od 3 listopada 2010 r. do dnia 8 listopada 2011 r. lokal był zajmowany przez spółkę bez tytułu prawnego. W dniu 8 listopada 2011 r. lokal został powodowi zwrócony. Zarówno w czasie trwania umowy, jak i po jej wypowiedzeniu wynajmujący świadczył odpłatnie na rzecz spółki usługi polegające na ogrzewaniu lokalu za pośrednictwem ogólnej sieci c. o., dostarczaniu zimnej wody, odprowadzaniu ścieków do kanalizacji publicznej oraz wywozu nieczystości. W okresie od 3 listopada 2010 r. do dnia 8 listopada 2011 r. odszkodowanie obejmujące czynsz w wysokości, jak w czasie obowiązywania umowy oraz należność za dostarczone usługi polegające na ogrzewaniu lokalu za pośrednictwem ogólnej sieci c. o., dostarczaniu zimnej wody, odprowadzaniu ścieków do kanalizacji publicznej, wywozu nieczystości wyniosło łącznie 65 733,34 zł. Za 28 dni listopada 2010 r. wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z lokalu wyniosło 5 348,56 zł. (czynsz plus opłaty za media wynosiłyby wówczas kwotę 5 730,70 zł., więc za 1 dzień wynosiłyby 191,02 zł., a za 28 dni 5 348,56 zł.), odszkodowanie za okres od 3 listopada 2010 r. do 3 lutego 2011 r. wynosi 15 798,97 zł. (5 730,70 zł. /wysokość należności za listopad 2010 r./ + 3 687,75 zł. /wysokość należności za grudzień 2010 r./ + 5 778,24 zł./wysokość należności za styczeń 2011 r./ + 602,28 zł. (wysokość należności za 3 dni lutego 2011 r. (5 621,36:28=200,76x3=602,28)). Wysokość należności za okres od 3 listopada 2010 r. do dnia 8 listopada 2011 r. wynosi 65 733,34 zł. (5 730,70 + 3 687,75 + 5 778,24 + 5 621,36 + 4 537,94 + 5 924,09 + 5 733,98 + 5 733,98 + 5 736,28 + 5 736,28 + 5 736,28 + 5 736,28 + 40,18). R. M. był współnikiem spółki pod firmą(...) sp. jawna z siedzibą w W. do dnia 30 listopada 2010 r., ponieważ pismem z dnia 30 października 2010 r. złożył pozostałym współnikom oświadczenie o wystąpieniu ze spółki bez zachowania jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Pozwany Ł. B. był współnikiem spółki od dnia 22 września 2010 r. do dnia 3 lutego 2011 r., a P. K. od 22 września 2010 r. B. T. (1) wystąpiła ze spółki przed dniem 3 listopada 2010 r., gdyż w dniu 15 października 2010 r. złożyła pozostałym współnikom oświadczenie o wystąpieniu ze spółki bez zachowania okresu wypowiedzenia. B. T. (1) zmarła w dniu 29 grudnia 2012 r., a jej spadkobiercami są mąż K. T. i córka B. O. w 1/2 części spadku każde z nich.

Podstawą poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych były dowody z dokumentów w postaci oświadczeń, uchwał, faktur, zestawień – wycień zgromadzonych w toku sprawy. Sąd, badając moc dowodową tych dokumentów, uznał je za wiarygodne i mogące stanowić podstawę ustaleń faktycznych. Natomiast oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego specjalisty ds. wyceny czynszów na okoliczność ustalenia wysokości odszkodowania oraz wysokości, w jakiej kształtują się czynsze dla lokali użytkowych na S. uznając, że wysokość odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu użytkowego wyliczona przez niego w oparciu o czynsz należny przed wypowiedzeniem umowy była wiarygodna i realna, dlatego nie zachodziła potrzeba prowadzenia dowodu z opinii biegłego na te okoliczności zwłaszcza, że wycięcie miałyby mimo wszystko walor teoretyczny – hipotetyczny, a czynsz wskazywany przez powoda wynikał wprost z umowy łączącej uprzednio powoda z pozwaną spółką jawną. Oddalony został także wniosek o dołączenie akt rejestrowych spółki jawnej (...), ponieważ Sąd Okręgowy uznał, iż zawarte w nich dokumenty nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Powództwo zostało uwzględnione w całości w stosunku do (...) spółki jawnej z siedzibą w W. prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 15 czerwca 2012 r., sygn. akt I Nc 152/12, a wobec pozostałych pozwanych jedynie częściowo.

Sąd Okręgowy wskazał, że spółka jawna, o jakiej mowa w art. 22 k.s.h., nie posiada osobowości prawnej, zgodnie jednak z art. 8 k.s.h., mimo braku osobowości prawnej może we własnym imieniu nabywać prawa, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozwana. Oznacza to, że w obrocie gospodarczym wobec osób trzecich kontrahentem jest spółka, a nie jej wspólnicy. Spółka jawna jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 43¹ k.c., prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Spółka taka traktowana jest jako tzw. ułomna osoba prawna, a normatywną podstawę do stosowania wobec niej przepisów o osobach prawnych stanowi art. 33¹ k.c. Wszystko to oznacza, że pomimo braku osobowości prawnej, spółka jest podmiotem prawa odrębnym od jej wspólników.

Za zobowiązania spółki jawnej odpowiada przede wszystkim sama spółka. Ponadto odpowiedzialność za jej zobowiązania solidarnie ponoszą także jej wspólnicy. Solidarność zachodzi pomiędzy spółką i wszystkimi jej

wspólnikami i stosuje się w tym względzie przepisy o solidarności dłużników (art. 366-378 k.c.). Kodeks spółek handlowych określił odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki jako subsydiarną. Z art. 22 k.s.h. wynika, że każdy wspólnik odpowiada za zobowiązania spółki jawnej bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką, z uwzględnieniem art. 31 k.s.h., zgodnie z którym wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. W myśl art. 31 § 2 k.s.h. przepis § 1 nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko wspólnikowi, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. Stosownie do treści § 3 k.s.h. subsydiarna odpowiedzialność wspólnika nie dotyczy zobowiązań powstałych przed wpisem do rejestru. Za zobowiązania spółki wspólnicy ponoszą więc odpowiedzialność: osobistą, nieograniczoną, solidarną i subsydiarną. Odpowiedzialność subsydiarna wspólników spółki jawnej za zobowiązania spółki trwa tak długo, jak długo istnieje zobowiązanie spółki. Zgodnie z art. 35 § 1 k.s.h. wspólnik pozwany z tytułu odpowiedzialności za zobowiązania spółki może w toku procesu podnosić zarzuty przysługujące mu osobiście, jak i zarzuty służące spółce. Do takich zarzutów zaliczyć można m.in. zarzut przedawnienia, potrącenia, zarzut złej wiary, nadużycia prawa podmiotowego, czy nieważności czynności prawnej. Subsydiarność ma pierwszeństwo przed solidarnością. Inaczej mówiąc, zastosowanie zasady subsydiarności wyznacza chwilę, od której odpowiedzialność jest solidarna, przy czym wystąpienie wspólników ze spółki nie zwalnia ich z odpowiedzialności, jaką ponoszą za jej zobowiązania powstałe wcześniej.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że powództwo skierowane przeciwko pozwanym wspólnikom spółki jawnej było częściowo uzasadnione, ponieważ poszczególni pozwani byli wspólnikami spółki w różnym okresie, zatem odpowiadają za zobowiązania spółki jedynie za okres, w którym posiadali status wspólnika.

Powód domagał się w procesie wynagrodzenia za korzystanie przez spółkę jawną z lokalu użytkowego po ustaniu stosunku najmu, za okres od dnia 3 listopada 2010 r. do dnia 8 listopada 2011 r., ale nie wskazał podstawy materialnoprawnej roszczenia.

W pierwszej kolejności Sąd dokonał analizy roszczenia powoda przez pryzmat odpowiedzialności kontraktowej wynikającej z art. 471 k.c. Powołując się na stanowisko judykatury stwierdził, że wynajmujący może domagać się naprawienia szkody wynikłej z niezrealizowania przez najemcę obowiązku zwrotu rzeczy po zakończeniu stosunku najmu. Skoro niesporne było pomiędzy stronami, że łączący powoda i spółkę jawną stosunek najmu lokalu użytkowego przy ul. (...) w W. ustał w następstwie wypowiedzenia przez wynajmującego umowy oraz ustalone zostało, że po zakończeniu tego stosunku najmu najemca – pozwana spółka nie zwróciła przedmiotu umowy wynajmującemu i zajmowała lokal w okresie od 3 listopada 2010 r. do 8 listopada 2011 r. – to przyjęć należało, że pozwana spółka naruszyła obowiązek płynący z treści art. 675 § 1 k.c., zgodnie z którym po zakończeniu najmu najemca obowiązany jest zwrócić rzecz w stanie nie pogorszonym; jednakże nie ponosi odpowiedzialności za zużycie rzeczy będące następstwem prawidłowego używania. Naruszenie to – w ocenie Sądu – miało charakter zawiniony, ponieważ pozwana konsekwentnie odmawiała wydania lokalu, aż konieczne stało się wytoczenie powództwa o eksmisję, a niezaprzeczalnie nie posiadała w spornym okresie jakiegokolwiek tytułu prawnego do zajmowania tego lokalu.

Powód wykazał, że pozwana spółka zwróciła lokal w dniu 8 listopada 2011 r. Chociaż pozwany R. M., a za nim pozostali pozwani kwestionowali podpis na piśmie potwierdzającym ten fakt, to w ocenie Sądu skoro nie dowiedli, że spółka zwróciła lokal wcześniej (art. 6 k.c.) przyjęto ten dzień jako kończący okres bezumownego korzystania z przedmiotu najmu po ustaniu tego stosunku. Dodatkowo skoro to pełnomocnik spółki w procesie o wydanie lokalu powoływał się na zdanie lokalu tego dnia, tym bardziej nie było podstaw do ustalenia wcześniejszego terminu zwrotu lokalu.

W obliczu tak ustalonych faktów oraz treści art. 471 k.c., zgodnie z którym dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi – w przekonaniu Sądu powództwo było usprawiedliwione co do zasady.

Ponieważ powód roszczenie wywiódł z umowy najmu lokalu użytkowego – to dla ustalenia wysokości szkody, którą przez niezwrócenie przedmiotu najmu poniósł, relewantne było odniesienie się do czynszu najmu tego właśnie lokalu

oraz opłat, które należało uiścić za dostarczenie przez powoda pozwanej spółce usług wymienionych w umowie najmu, a które świadczone były również po ustaniu stosunku najmu, na co wskazują dowody z faktur. W tej sytuacji niekonieczne było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, który miałby wyliczyć hipotetyczną wysokość możliwego do uzyskania czynszu, skoro powód (będąc dysponentem lokali gminnych) ustala wysokość czynszów w oparciu uchwały stosownych organów, a w tak ustalonej wysokości czynsz pobierał od pozwanej spółki przez ustaniem stosunku najmu. W przekonaniu Sądu lokalizacja przedmiotu najmu stanowiła wystarczający argument do przyjęcia za prawdziwą tezę o tym, iż lokal ten byłby wynajęty po jego zwrocie po ustaniu stosunku najmu. Szkoda powoda polegała na braku swobodnego korzystania z przedmiotu najmu po ustaniu stosunku najmu z przyczyn leżących po stronie dotychczasowego najemcy.

Pozwany Ł. B. podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powołując się na przepis art. 677 k.c., Sąd Okręgowy zarzutu tego nie uwzględnił, bowiem z upływem terminu wskazanego w tym przepisie przedawniają się jedynie roszczenia: wynajmującego o naprawienie szkody z powodu uszkodzenia lub pogorszenia rzeczy oraz najemcy o zwrot nakładów na rzecz. Roszczenie dochodzone pozwem nie należy do tej kategorii, dlatego podlegało przedawnieniu na zasadach ogólnych - zatem zgodnie z art. 118 k.c. , a termin tego przedawnienia nie upłynął. W tej sytuacji Sąd uznał, że skoro pozwana spółka wyrządziła powodowi szkodę poprzez niedokonanie zwrotu lokalu po ustaniu stosunku najmu, to za okres od 3 listopada 2010 r. do 8 listopada 2011 r. powodowi należy się odszkodowanie od spółki, ale również od jej współników na podstawie art. 22 § 2 w zw. z art. 31 k.s.h.

Generalnie obowiązuje zasada, że współnicy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki powstałe w czasie, gdy byli oni współnikami. Jednakże art. 32 k.s.h. rozszerza ramy czasowe odpowiedzialności tych wszystkich, którzy przystępują do spółki już działającej. Osoby takie ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania powstałe przed dniem przystąpienia, z tym, że w okolicznościach niniejszej sprawy wobec zakresienia przez powoda ram czasowych powództwa od 3 listopada 2010 r. do 8 listopada 2011 r. zasada ta traci na znaczeniu, ponieważ w tym czasie pozwani Ł. B. oraz P. K. byli już współnikami spółki, do której przystąpili wcześniej. Za zobowiązanie spółki obejmujące odszkodowanie za niedokonanie zwrotu lokalu po ustaniu stosunku najmu za okres od dnia 3 listopada 2010 r. do 8 listopada 2011 r. nie odpowiadają pozwani K. T. i B. O. (następcy prawni B. T. (1)), ponieważ ich poprzedniczka prawna B. T. (1) wystąpiła ze spółki przed powstaniem tego zobowiązania, bo w dniu 15 października 2010 r. złożyła pozostałym współnikom oświadczenie o wystąpieniu ze spółki bez zachowania okresu wypowiedzenia. Od 15 października 2010 r. nie była zatem współnikiem spółki, co zwalnia ją z odpowiedzialności za zobowiązanie powstałe po tej dacie. W ocenie Sądu dla takiej oceny nie ma znaczenia chwila ujawnienia w rejestrze sądowym zmiany kręgu współników, ponieważ wpis w rejestrze ma charakter deklaratoryjny. Natomiast oświadczenie przedstawione przez pozwanych o wystąpieniu B. T. (1) ze spółki było w ocenie Sądu wiarygodne. Dlatego powództwo w stosunku do pozwanych K. T. i B. O. podlegało oddaleniu w całości jako bezzasadne.

Pozwany R. M. był (...) spółki (...) do 30 listopada 2010 r., dlatego zdaniem Sądu jego odpowiedzialność za zobowiązania spółki obejmuje jedynie okres od 3 listopada 2010 roku do dnia 30 listopada 2010 r. Na podstawie wyliczenia wysokości zobowiązania miesięcznego spółki przedstawionego przez powoda Sąd ustalił, że za cały listopad 2010 r. pozwana spółka winna uiścić na rzecz powoda kwotę 5 730,70 zł. Dzieląc tę kwotę na 30 dni uzyskuje się 191,02 zł, mnożąc przez 28 dni, przez które pozwany R. M. był współnikiem spółki uzyskuje się kwotę 5 348,56 zł i taką kwotę Sąd zasądził od tego pozwanego na rzecz powoda, oddając powództwo w stosunku do tego pozwanego w pozostałym zakresie.

Analizując zasadność doliczania przez powoda do dochodzonego wynagrodzenia odsetek naliczanych jak przy zapłacie czynszu, gdy obowiązywała umowa najmu, Sąd uznał, że takie działanie nie jest prawidłowe. Po ustaniu stosunku najmu nie ma podstaw do przyjęcia, że zajmujący lokal bez umowy ma obowiązek uiszczać czynsz w okresach miesięcznych, co mogłoby rodzić obowiązek zapłaty należności ubocznych w przypadku opóźnienia, ma obowiązek zapłacić wynagrodzenie (odszkodowanie) za cały okres korzystania z rzeczy. Wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania z rzeczy nie dzieli się na świadczenia okresowe, gdyż okresowej płatności nie przewiduje ustawa, lecz jest należnością jednorazową za cały okres korzystania z rzeczy przez posiadacza bez tytułu prawnego. Dlatego Sąd nie uwzględnił wyliczenia przedstawionego przy pozwie i piśmie zawierającym modyfikację powództwa w

zakresie, w jakim wynagrodzenie zostało obliczone jako należność główna z odsetkami, które powód liczył jak czynsz naliczany w czasie trwania stosunku najmu. Po jego ustaniu można co najwyżej mówić o wynagrodzeniu równym dotychczasowemu czynszowi oraz opłatom za dostarczone media, jednakże bez odsetek, które mogą być należne dopiero od wezwania do zapłaty w trybie art. 455 k.c., zgodnie z którym jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Z tego powodu Sąd uznał, że odsetki od należności głównej należą się powodowi niezwłocznie od wezwania pozwanego R. M. do zapłaty, co nastąpiło z chwilą doręczenia mu odpisu pozwu, w dniu 9 lipca 2012 r. Przyjmując, że niezwłoczne spełnienie świadczenia w rozumieniu art. 455 k.c. oznacza zapłatę w terminie 14 dni, a jej brak skutkuje popadnięciem w opóźnienie i powstaniem obowiązku uiszczenia odsetek ustawowych od dnia 26 lipca 2012 r. do dnia zapłaty, i od tego dnia zostały zasądzone odsetki ustawowe, a dalej idące powództwo oddalono.

Pozwany Ł. B. był współnikiem spółki w okresie objętym żądaniem od 3 listopada 2010 r. do dnia 3 lutego 2011 r., kiedy to złożył przed sądem rejestrowym informację o wystąpieniu ze spółki. W ocenie Sądu zatem jego odpowiedzialność za zobowiązanie spółki jawnej z tytułu odszkodowania za zajmowanie lokalu użytkowego powoda bez tytułu prawnego obejmować winno ten właśnie okres, a wynosiło ono 15 798,97 zł. (5 730,70 zł. /wysokość należności za listopad 2010 r./ + 3 687,75 zł. /wysokość należności za grudzień 2010 r./ + 5 778,24 zł./wysokość należności za styczeń 2011 r./ + 602,28 zł. (wysokość należności za 3 dni lutego 2011 r. (5 621,36:28=200,76x3=602,28)). Wobec tego, iż odpis pozwu temu pozwanemu doręczony został w dniu 24 kwietnia 2014 r., to winien on dokonać zapłaty na podstawie art. 455 k.c. niezwłocznie, co w okolicznościach sprawy oznaczać powinno w ciągu 14 dni. Nie płacąc powodowi pozwany Ł. B. popadł w opóźnienie z dniem 9 maja 2014 r. i od tego dnia zostały zasądzone odsetki ustawowe, a dalej idące powództwo zostało oddalone

Pozwany P. K. przystąpił do spółki przed okresem, który powód uczynił podstawą faktyczną powództwa i pozostawał jej współnikiem do dnia zwrotu lokalu powodowi. Jego odpowiedzialność za zobowiązania spółki jest wobec tego najszersza i obejmuje cały okres dochodzony pozwem. Wysokość należności za ten okres wynikająca z wyciszczenia powoda (bez doliczonych przez powoda odsetek) wynosi 65 733,34 zł. (5 730,70 + 3 687,75 + 5 778,24 + 5 621,36 + 4 537,94 + 5 924,09 + 5 733,98 + 5 733,98 + 5 736,28 + 5 736,28 + 5 736,28 + 5 736,28 + 40,18). Odpis pozwu temu pozwanemu doręczony został w dniu 30 maja 2014 r., więc winien on dokonać zapłaty na podstawie art. 455 k.c. niezwłocznie, co w okolicznościach sprawy oznaczać powinno w ciągu 14 dni. Nie płacąc powodowi pozwany P. K. popadł w opóźnienie z dniem 14 czerwca 2014 r. i od tego dnia zostały zasądzone odsetki ustawowe, a dalej idące powództwo zostało oddalone.

Analizując okoliczności faktyczne sprawy Sąd uznał, że alternatywnie podstawę materialnoprawną roszczeń powoda mogą stanowić przepisy regulujące roszczenia uzupełniające, a zatem art. 224 k.c., zgodnie z którym samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne. W myśl § 2 przywołanego przepisu jednakże od chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane od powyższej chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiszczyć wartość tych, które zużył. Stosownie do dyspozycji art. 230 k.c. przepisy normujące stosunki między właścicielem rzeczy a posiadaczem samoistnym (art. 224-229 k.c.) znajdują odpowiednie zastosowanie do stosunków między właścicielem rzeczy a posiadaczem zależnym, tj. osobą, która włada rzeczą jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą, z tym że art. 230 k.c. dotyczy tylko takiego posiadacza zależnego, który władając rzeczą w określonym zakresie, nie ma do tego skutecznego prawa względem właściciela. Odpowiednie stosowanie przepisów art. 224-229 k.c. do posiadacza zależnego oznacza, że powstanie i zakres roszczeń uzupełniających, jak też roszczeń posiadacza o zwrot nakładów zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza. Posiadacz zależny jest w dobrej wierze, gdy jest przekonany, i jest to usprawiedliwione okolicznościami,

że jego posiadanie jest zgodne z prawem, w zakresie którego włada rzeczą, na przykład z prawem użytkowania, dzierżawy. Jeśli posiadacz zależny wie o tym lub powinien wiedzieć, że prawo, w zakresie którego włada rzeczą, mu nie przysługuje, albo wie o tym, albo wiedzieć powinien, że jego prawo do władania rzeczą (np. prawo dzierżawy lub najmu) nie jest skuteczne wobec właściciela, jest posiadaczem zależnym w złej wierze. Wówczas jego relacje z właścicielem w zakresie roszczeń uzupełniających i roszczeń o rozliczenie nakładów określają przepisy dotyczące posiadacza samoistnego w złej wierze. W podobnej sytuacji jak posiadacz w złej wierze znajduje się posiadacz zależny w dobrej wierze od chwili dowiedzenia się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy.

Pozwana spółka po ustaniu stosunku najmu była posiadaczem zależnym w złej wierze, ponieważ miała świadomość, że w okresie objętym pozwem do rzeczy nie przysługuje jej już żaden tytuł prawny. Na podstawie art. 224 § 2 w zw. z art. 230 k.c. obowiązana zatem była do zapłaty właścicielowi – powodowi wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy, które obejmuje czynsz możliwy do uzyskania oraz opłaty za usługi świadczone przez właściciela na rzecz posiadacza, jednakże bez odsetek, które mogą być należne dopiero od wezwania do zapłaty w trybie art. 455 k.c.

Wobec tego, że nakaz zapłaty w stosunku do samej spółki uprawomocnił się, dla przejrzystości rozstrzygnięcia na podstawie art. 22 § 2 k.s.h. Sąd ustalił, że odpowiedzialność pozwanych R. M., Ł. B. i P. K. jest solidarna pomiędzy pozwanymi i z odpowiedzialnością (...) spółka jawna z siedzibą w W. wynikającą z nakazu zapłaty z dnia 15 czerwca 2012 r. wydanego w sprawie o sygn. akt I Nc 152/12 do wysokości kwot określonych w pkt I, II i III.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Za przegrywającego spór w całości Sąd uznał pozwanego P. K. i dlatego jego obciążył kosztami procesu, a z uwagi na niewielką przegraną pozwanych R. M. i Ł. B. w stosunku do powoda Sąd w żadnej mierze nie obciążył ich kosztami procesu.

Apelację od powyższego wyroku złożył pozwany R. M., zaskarżając orzeczenie w części, w jakiej uwzględniono w stosunku do niego powództwo (punkt I wyroku) oraz ustalono, że ponosi wraz z Ł. B., P. K. oraz (...) spółką jawną z siedzibą w W. solidarną odpowiedzialność wynikającą z nakazu zapłaty z dnia 15 czerwca 2012 r. wydanego w sprawie o sygn. akt I Nc 152/12 do wysokości zasądzonej od niego kwoty (pkt IV wyroku).

Apelacja została oparta na podstawie następujących zarzutów:

1/ naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 471 k.c. i 361 k.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, z którego w żaden sposób nie wynika, iż powód, który domaga się odszkodowania, poniósł jakąkolwiek szkodę.

2/ naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wyprowadzenia z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie logicznych wniosków, a mianowicie:

- pominięcie okoliczności, iż po dacie uznanej przez Sąd za datę zwrotu lokalu, lokal ten przez wiele miesięcy był niewynajęty, wobec czego powód nawet pomimo przetrzymywania przez pozwaną spółkę ostatniego z kompletów kluczy do lokalu nie poniósł żadnej szkody - skoro po oddaniu kluczy lokal ten w dalszym ciągu pozostawał niewynajęty.
- poprzez pominięcie zeznań świadka J. M. oraz pozwanego Ł. B., z których wynikało, iż w okresie, za który powód domaga się wynagrodzenia za dostarczanie wody, prądu i innych (...) spółka (...) nie mogła ponosić tychże kosztów, ponieważ w lokalu przy ul. (...) nie prowadziła już żadnej działalności, wobec czego nie generowała nieczystości, nie pobierała prądu ani wody.

3/ naruszenia art. 6 k.c. poprzez uwzględnienie roszczeń powoda co do zasady i co do wysokości wyłącznie na podstawie wysuwanych przez niego żądań niepopartych dowodami i wobec tego przerzucenie ciężaru dowodu, iż powód nie poniósł szkody - na pozwanego.

5/ naruszenia art. 227 k.p.c. w związku z art. 155 § 2 k.p.c. poprzez uznanie za zbyt liczne pytań pozwanego R. M. kierowanych do świadka J. M., których celem było wykazanie, że powód oprócz kluczy do lokalu przy ul. (...), które

zwrócone zostały 8 listopada 2011 r. Zarząd (...) dysponował również innymi kompletami kluczy do tego lokalu, mając swobodny do niego dostęp.

Na podstawie powyższych zarzutów skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uchylenie punktu I i oddalenie powództwa w zakresie, w którym nie zostało oddalone oraz zmianę punktu IV wyroku poprzez wyłączenie R. M. z odpowiedzialności solidarnej z tytułu wydanego przeciwko spółce nakazu zapłaty z dnia 15 czerwca 2012 r. oraz zasądzenie na jego rzecz od powoda zwrotu kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

Ponadto skarżący wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie przez Sąd II instancji dowodu z załączonych fotografii lokalu przy ul. (...), na okoliczność, że obecnie, wbrew umowie przedłożonej przez powoda, w lokalu tym nie znajduje się sklep, ale kawiarnia i pijalnia czekolady pod szyldem (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, a zaskarżony wyrok odpowiada prawu, chociaż częściowo z innych przyczyn niż wskazane w jego uzasadnieniu.

Istota zarzutów apelacyjnych sprowadza się do kwestionowania przez skarżącego istnienia zobowiązania (...) spółki jawnej z siedzibą w W. w stosunku do powoda (...) W. z tytułu bezumownego korzystania z lokalu użytkowego przy ul. (...) w W. w okresie od dnia 3 listopada 2010 r. do 8 listopada 2011 r. w wysokości ustalonej nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 15 czerwca 2012 r., sygn. akt I Nc 152/12. Na fakt istnienia tego prawomocnego orzeczenia Sąd prawidłowo zwrócił uwagę w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, chociaż nie uwzględnił znaczenia tej okoliczności w aspekcie, iż R. M. jako współnikowi dłużnika (spółki jawnej) w zaistniałej sytuacji prawoprosesowej nie przysługiwało prawo dla kwestionowania istnienia zobowiązania spółki wobec powoda i wysokości tego zobowiązania. Zarzuty te nadal są podtrzymywane w apelacji, przy czym opierają się one na twierdzeniu, że wierzyciel nie udowodnił roszczenia zarówno, co do zasady, jak i co do wysokości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wyrażone w wyroku z dnia 28 marca 2014 r. I ACa 752/13, Legalis nr 992846, że przyjęte w kodeksie spółek handlowych uregulowania dotyczące spółek osobowych handlowych (art. 31 k.s.h.) nie przewidują jakichkolwiek przesłanek egzoneracyjnych pozwalających współnikowi spółki jawnej uwolnić się od subsydiarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Skoro regulacja art. 778¹ k.p.c. pozwala rozszerzyć prawomocność wyroku przeciwko spółce na jej współnika w razie bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce, to ustalona w toku procesu rozpoznawczego z udziałem współników i spółki prawomocność wyroku przeciwko spółce wyklucza możliwość kwestionowania należności wierzyciela wobec spółki, jako okoliczności prawomocnie przesądzonej. Wprawdzie współnik pozwany z tytułu odpowiedzialności za zobowiązania spółki może przedstawić wierzycielowi zarzuty przysługujące spółce (art. 35 § 1 k.s.h.), nie mogą być to jednak zarzuty zmierzające do kwestionowania słuszności prawomocnego orzeczenia wydanego przeciwko spółce jawnej.

Wyrażając ten pogląd Sąd Apelacyjny w Gdańsku słusznie zwrócił uwagę na treści art. 22 § 2 k.s.h., z którego wynika, że każdy współnik odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi współnikami oraz ze spółką. Odpowiedzialność ta, jak słusznie zauważył Sąd I instancji, jest odpowiedzialnością za cudzy dług i ma charakter gwarancyjny, służąc przede wszystkim wzmocnieniu sytuacji wierzycieli. Wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku współnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 31 § 1 k.s.h.). Przy czym przepis ten nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko współnikowi, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 31 § 2 k.s.h.). Wynikającą z przytoczonych przepisów zasadę akcesoryjnej odpowiedzialności współnika spółki jawnej za zobowiązania spółki należy rozumieć w ten sposób, że na współniku ciąży ta odpowiedzialność tak długo, jak spółka pozostaje dłużnikiem i w takim zakresie w jakim spółka odpowiada wobec swojego wierzyciela. Wierzyciel spółki jawnej może uzyskać tytuł egzekucyjny przeciwko jej współnikowi zanim uzyska tytuł wykonawczy przeciwko spółce i zanim egzekucja przeciwko spółce stanie się bezskuteczna. Inaczej rzecz ujmując przesłanka bezskuteczności egzekucji nie podlega badaniu na

etapie postępowania rozpoznawczego. Nie może jednak uzyskać tytułu wykonawczego i prowadzić egzekucji przed wykazaniem bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce, wierzyciel musi bowiem podjąć próbę zaspokojenia się z majątku spółki, a dopiero gdy okaże się to nieskuteczne może skierować egzekucję do majątku osobistego wspólników. Analiza subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika spółki jawnej za jej zobowiązania prowadzi do wniosku, iż badanie tej przesłanki powinno następować już na etapie postępowania klauzulowego, skoro nadanie klauzuli wykonalności warunkuje przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego. Zgodnie z art. 31 § 1 k.s.h. egzekucja z majątku wspólnika jest dopuszczalna jedynie, gdy uprzednio prowadzona egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna. Wydanie tytułu wykonawczego bez badania tej przesłanki, oznaczałoby, iż uprawnia on do egzekucji, w sytuacji gdy organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym (art. 776 k.p.c., 783 k.p.c., 804 k.p.c.).

Zgodnie z art. 353² k.p.c. do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach. Uprawnienie się nakazu zapłaty zasądzającego należność wobec spółki jawnej, oznacza, iż ma on skutek wiążący w rozpoznawanej sprawie (art. 365 § 1 k.p.c.), a wszyscy wspólnicy spółki jawnej ponoszący subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki nie mogą kwestionować w procesie, wytoczonym, im przez wierzyciela, iż zobowiązanie spółki zostało zasądzone niesłusznie. Oznacza to, że apelujący nie może bronić się zarzutami zmierzającymi do kwestionowania słuszności prawomocnego orzeczenia wydanego przeciwko spółce jawnej, a zatem prowadzenie w tym zakresie zarówno przez Sąd Okręgowy, jak i Sąd Apelacyjny postępowania dowodowego było zbędne. Dlatego Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji. Natomiast okres, za który apelujący ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spółki, nie jest obecnie przez obie strony kwestionowany (od 3 listopada 2010 r. do 30 listopada 2010 r.). Podkreślić należy, iż sąd nie ma obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego ponad potrzebę procesową, którą, zgodnie z art. 217 § 3 k.p.c., wyznacza dostateczne wyjaśnienie okoliczności spornych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., II CKN 554/97, OSNP 1999/5/180). Ponieważ wszystkie zarzuty apelacyjne dotyczyły kwestii istnienia zobowiązania spółki jawnej i jego wysokości, ustosunkowanie się do nich przez Sąd Apelacyjny jest bezprzedmiotowe.

Prowadzenie postępowania rozpoznawczego o zasądzenie świadczenia przeciwko wspólnikowi spółki jawnej zanim jeszcze wierzyciel uzyska tytuł wykonawczy przeciwko spółce i podejmie próbę zaspokojenia wierzytelności z jej majątku wymaga, by ten szczególny rodzaj ograniczenia odpowiedzialności za zasądzone świadczenie, który ma źródło w art. 31 § 1 k.s.h., został zastrzeżony na rzecz pozwanego wspólnika już w samym tytule egzekucyjnym - choćby przez uzależnienie dopuszczalności egzekucji obowiązku od zdarzenia, które powinien udowodnić wierzyciel (art. 786 § 1 k.p.c.) - gdyż w przeciwnym razie wniosek wierzyciela o nadanie tytułowi egzekucyjnemu wydanemu przeciwko pozwanemu wspólnikowi klauzuli wykonalności upoważniającej do prowadzenia przeciwko niemu egzekucji złożony natychmiast po powstaniu tytułu egzekucyjnego podlegałby uwzględnieniu bez żadnych zastrzeżeń (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2013 r., III CZP 108/12, OSNC 2013/9/107). Jednak sytuacja taka nie zachodzi w rozpoznawanej sprawie. W chwili wyrokowania zarówno przez Sąd Okręgowy, jak i przez Sąd Apelacyjny (art. 316 § 1 k.p.c.), istniał już bowiem tytuł egzekucyjny, a następnie wykonawczy przeciwko spółce jawnej.

Uznając apelację za bezzasadną Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto stosownie do jego wyniku w oparciu o art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., zasądzając od R. M. na rzecz powoda kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego. Wysokość tych kosztów w postępowaniu apelacyjnym ustalono na podstawie § 12 ust. 1 pkt 2 i § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, znajdującą w niniejszej sprawie zastosowanie na podstawie § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zasądzając od każdego z apelujących.

Ewa Kaniok Edyta Jefimko Przemysław Kurzawa